

# PÁRTOK FÉLIDŐBEN

## FIDESZ

2020

A Republikon Intézet „Pártok félidőben” című új sorozatában számba vesszük a parlamenti frakcióval, továbbá európai parlamenti mandátummal rendelkező pártokat, azok népszerűségi sorrendje szerint. Az elemzés apropóját a 2018-2022-es parlamenti ciklus félideje adja, így kitérünk legfrissebb választási eredményeikre, népszerűségi mutatóikra, fő üzeneteikre, konfliktusaikra, valamint értékeljük kilátásaikat a 2022-es választásokig. Sorozatunk a koronavírus-járvány idején jelenik meg. Mivel egy folyamatosan változó helyzetről van szó, annak következményeivel későbbi elemzéseinkben kívánunk foglalkozni.



## BEVEZETÉS

A Fidesz a 2018-2022-es ciklus felénél tartva már tíz éve folyamatosan kormányoz. Amennyiben kitölti a teljes ciklust, úgy annak végén Orbán Viktor már 12 éve lesz Magyarország miniszterelnöke, amivel megközelíti az eddigi rekorder Tisza Kálmánt. Függetlenül a párt politikájának megítélésétől abban talán a legtöbb politikai elemző és véleményformáló is egyetért, hogy a rendszerváltás utáni politikai erők közül egyedül a Fidesz volt képes az önálló rezsimalkotásra, azaz a politikai és jogi rendszer szinte akadálymentes átalakítására saját rövid és hosszú távú politikai céljainak érvényesítése érdekében. A rezsimépítés eszköztárába tartozik a választási és az alkotmányos rendszer megváltoztatása, a média és a nyilvánosság torzítása, az állami kommunikáció pártszempontú áthangolása, az állami erőforrások átcsoportosítása pártpolitikai célok megvalósítására, továbbá a kollektív megoldások helyett az egyéni életvezetési stratégiák kiteljesítését támogató, a társadalom széles körében tetszéssel fogadott újraelosztási politika. Mindezen eszközök mellett a Fidesz meg tudta őrizni a népszerűségét, továbbá a belső fegyelem és erős csoportkohézió miatt az egységét, A kormányzati pozícióból épített versenyelőny mellett ezek biztosították választási győzelmeit.

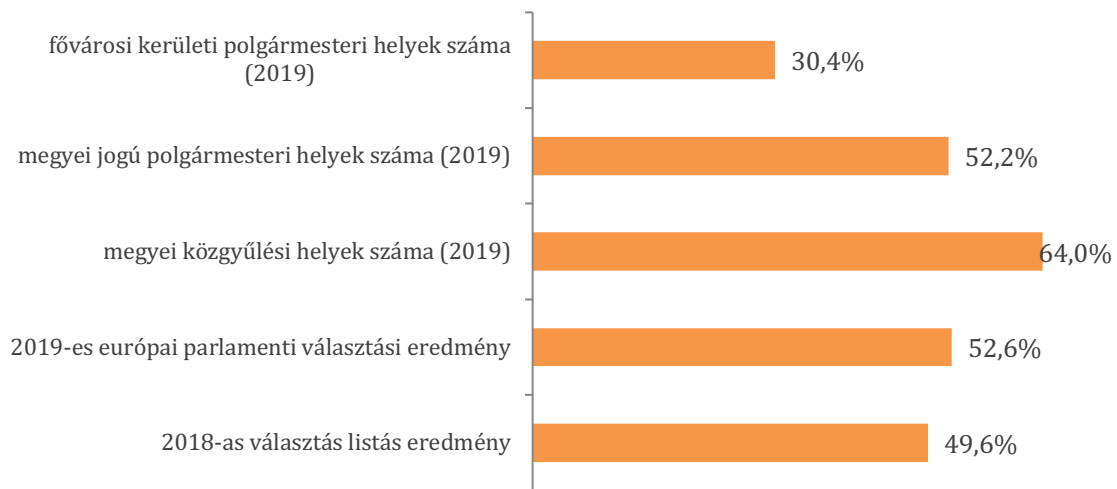
## VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK, NÉPSZERŰSÉGI ADATOK

A 2018-as választásokon a Fidesz-KDNP közös lista a hazai szavazatok 47,36 százalékát, a levélszavazatokkal együtt az összes listás voks 49,6 százalékát szerezte meg a magasnak mondható, a levélszavazatok nélkül 70,22 százalékos részvétellel zajló választáson. Ezzel az eredménnyel és a 106-ból 91 egyéni győzelemmel és további 42 listás hely megszerzésével újra kétharmadot ért el a kormányzó pártszövetség. A Fidesz azonban 37 egyéni választókerületben 50 százalék alatti eredménnyel nyert mandátumot, így ezekben a körzetekben közös ellenzéki indulással valószínűleg más eredmény született volna.

A 2019. május 26-i európai parlamenti választásokon a Fidesz-KDNP arányaiban jobb eredményt ért el, a tisztán arányos választás során 52,56 százalékot kapott 43,58 százalékos részvétel mellett, és ezzel a Magyarországra jutó 21-ből 13 képviselőt küldhettek az Európai Parlamentbe.

A 2019. október 13-ai önkormányzati választásokon az összesen 381 megyei közgyűlési helyből 244-et szerzett meg a Fidesz-KDNP, ami 64 százalékos eredményt jelent. A 23 megyei jogú városból 12-ben győzött a Fidesz jelöltje. A fővárosi főpolgármesteri választáson Tarlós István ugyanakkor csak 44,1 százalékot ért el, ami nem volt elegendő a győzelemhez. A budapesti kerületek közül hétben a Fidesz, további kettőben pedig kormánypárti támogatással egy-egy független induló nyert. A 2019-es önkormányzati választás során a Fidesz tehát a főpolgármesteri pozíció mellett tíz fővárosi kerületet és nyolc megyei jogú várost is elvesztett. Míg a 2018-as országgyűlési és a 2019-es európai parlamenti választás egyértelműen sikert jelentett a Fidesz számára, addig az önkormányzati választáson az országos jó eredmény mellett a fővárosban és a megyei jogú városok esetében mégis kudarcról és nagyarányú veszteségről lehet beszélni. A Fidesz vereséget szenvedett továbbá a dunaújvárosi időközi egyéni országgyűlési választáson is, ahol az ellenzék közös jelöltje, Kálló Gergely a szavazatok 56,4 százalékát kapta.

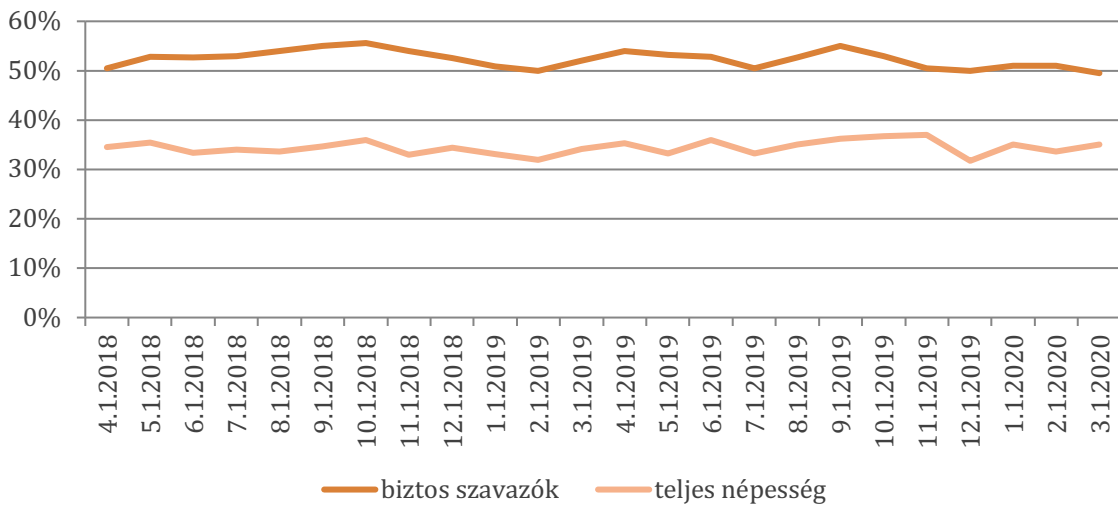
### A Fidesz választási eredményei



1. ábra forrás: [valasztas.hu](http://valasztas.hu)

A Fidesz támogatottsága a 2018-as országgyűlési választások óta az egyes közvélemény-kutatók mérései szerint 23 és 43 százalék között mozog (2. ábra). Ha az egyes intézetek átlagát nézzük, akkor a legalacsonyabb támogatottsága a Fidesznek 2019 februárjában volt, amit magyaráz, hogy ezeknek a kutatásoknak az adatfelvétele a rabszolgatörvény-ellenes tüntetések időszakára esett. Az önkormányzati választások idejére a Fidesz újra erősödött 4-5 százalékpontot, majd a gyengébb szereplése elbizonytalanította szavazóit, és támogatottsága 2019 év végre visszasüllyedt 32 százalékra.

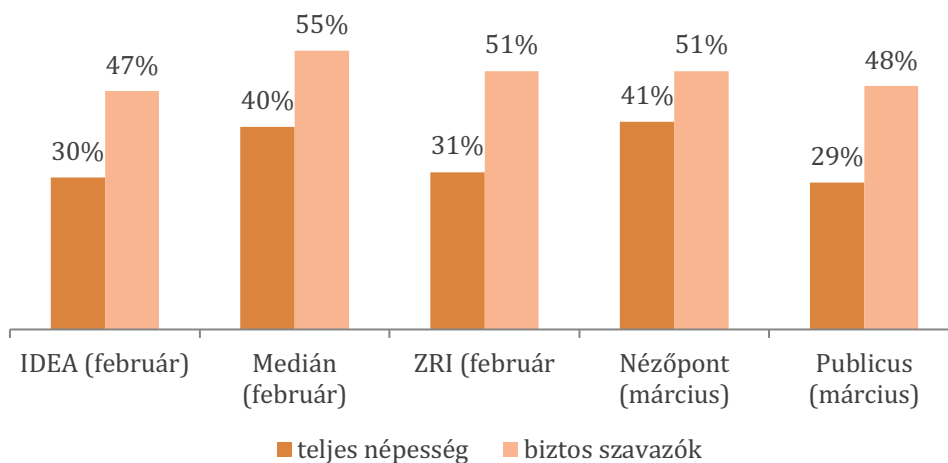
## A Fidesz népszerűsége



2. ábra forrás: [kozvelemenykutatok.hu](http://kozvelemenykutatok.hu)

A kormánypart a kisebb kilengések ellenére stabil választótáborral rendelkezik, a vártnál rosszabb választási eredmény után azonban – a legfrissebb adatok szerint – sikerült visszaszereznie választóit (3. ábra). Az egyes közvélemény-kutatók által mért támogatottságok között azonban igen nagy a szórás. Míg a Závecz Research és az IDEA 31 illetve 30 százalékos népszerűséget mért a teljes népességben, addig a Medián szerint ez az arány 40, a Nézőpont kutatása alapján pedig 41 százalék.

## A Fidesz népszerűsége 2020. február - márciusban



3. ábra forrás: [kozvelemenykutatok.hu](http://kozvelemenykutatok.hu)

A 2018-as országgyűlési választások előtt a hódmezővásárhelyi időközi polgármester választáson elszenvedett fideszes vereség után a kormánypárt véleményformálóinak egy része is arra a következtetésre jutott, hogy a bevándorlásellenes és Soros György üzletembert démonizáló kommunikáció nem lesz elégséges a választási győzelemhez. Az eredmények azonban rációfoltak erre, igen magas részvétel és jelentős ellenzéki fragmentáltság mellett magabiztosan győzött a Fidesz.

A választás után a negyedik Orbán-kormány meghirdette családok éve programot, majd jelentette be családtámogatási intézkedéseit, mint a Családok Otthonteremtési Kedvezményét (CSOK), a babaváró támogatást, a négy- vagy többgyermekes anyák számára a mentességet a személyi jövedelemadó alól, a nagyszülői GYED-et, az autóvásárlási kedvezményt a nagycsaládosok számára, továbbá a bölcsődei helyek bővítését.

A családok támogatása a hazai jobboldali gondolkodásban központi helyet elfoglaló demográfiai kérdésbe van ágyazva. A népességcsökkenés így nem kizárólag gazdasági, népjóléti kihívás, hanem a magyarság megmaradásáról szól. Emellett a családtámogatás a negatív, fenyegetésként keretezett bevándorlához kapcsolódó pozitív hangvételű program. A Fidesz szerint a demográfiai kihívások nem bevándorlással, hanem eredményes családpolitikával kezelhető. A családtámogatási intézkedések ugyanakkor illeszkednek a bevezetőben vázolt, az egyénre, társadalmi kiscsoportokra szabott újraelosztási rendszerhez. A kormányzás vezérelve így közvetlen juttatások, kedvezményes hitelek, utalványok biztosítása, szemben a sok politikai feszültséggel járó, nehezen uralható strukturális átalakításokkal, mint amilyen például a nyugdíjrendszer vagy az egészségügy átalakítása lenne. A családtámogatás kezdeményezettje továbbá a Fidesz elsődleges célcsoportjának tekintett felső-középosztály. A támogatások célja így nem a társadalmi egyenlőtlenségek vagy a gyermekszegénység csökkentése, hanem a saját választói támogatás újratermelése.

Az európai parlamenti választás előtt a Fideszt érintő legkényesebb ügy a párt néppárti tagságának kérdése, majd felfüggesztése volt. A magyar kormánypárt a konzervatív, jobboldali, kereszténydemokrata pártokat tömörítő Európai Néppárt egyik meghatározó tagja, a lengyel Polgári Platformmal holtversenyben a harmadik legnagyobb csoport, hiszen az összes néppárti mandátum 6 százalékát adja. Miközben az Európai Néppárt a 2009-es választások óta 2019-re mandátumainak összesen a harmadát elvesztette, a

Fidesznek továbbra is stabil a választói támogatottsága. Ennek is betudható, hogy a 2019. március 20-i felfüggesztés óta még 2020. februárjában sem született döntés a Fidesz néppárti státuszáról. Bár a magyar kormánypártnak sem érdeke, hogy kikerüljön az Európai Parlament vezető frakciójából, a Fidesz képes a helyzetet magyar választók számára a szabadságharcos narratívában elbeszélni, miszerint a konfliktust valójában a „bevándorlás párti” brüsszeli körök szítják. A Fidesz értelmezésében továbbá az ügy tétje, hogy a Néppárt liberális vagy valódi konzervatív, jobboldali szárnya lesz-e a meghatározó a jövőben.

A konzervatív, illiberális politikához kapcsolódik a hangsúlyosabb rendpártiság is, amely a Fidesz reakciójának is tekinthető a 2019-es önkormányzati választások eredményére. Orbán Viktor 2020 januári nemzetközi sajtótájékoztatóján kifejtette, hogy a gyöngyöspatai roma fiataloknak a szegregált oktatás miatt kártérítésként megítélt összeg sokak igazságérzetét sérti, hiszen a kormányfő szerint munka nélkül megkeresett jövedelemről van szó. Kritizálta továbbá azt is, hogy korábbi fogvatartottaknak kártérítést ítél meg a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bírósága a fogvatartás elégtelen körülményei miatt. Mindkét ügy, továbbá a feltételes szabadlábra helyezés – a győri kettős gyermekgyilkosság miatt indokoltnak tartott – szigorítása, valamint a bírói korrupció kérdése is szerepelni fog a 2020-ban tervezett nemzeti konzultáción. Ezzel a Fidesz – kihasználva a magyar társadalomban meglévő előítéleteket – újra közvetlen, állami forrásokból finanszírozott kampánnyal kívánja mozgósítani szavazótáborát és felhatalmazást szerezni rendpárti intézkedéseire.

2019-ben az egyre nyilvánvalóbban jelentkező klímaválság nyomán erősödő klímaaktivizmus és klímatudatosság révén egy korábban előre nem látott kihívás érte a Fideszt. A kormánypárti politikusok és jobboldalhoz közelálló véleményvezérek kezdetben tagadták a téma jelentőségét és igyekeztek beágyazni azt abba a keretbe, miszerint a klímaaktivistákat külföldről tévesztik meg a liberálisok és a baloldal. Az önkormányzati választások után, a vártnál rosszabb eredmény hatására, valamint a fiatalok körében tapasztalható gyengébb támogatás miatt a kormánypárt felülvizsgálta ezt az ügyet. Ennek eredménye, hogy Orbán Viktor pártelnök 2020 elején bejelentette, majd februári évértékelőjén konkretizálta a kormány klímavédelmi akciótervét. Ebben a kormány azt vállalja, hogy 2050-re eléri a karbonsemlegességet, hogy fellép az illegális személtlerakók, a folyószennyezés és az egyszer használatos műanyagok használata ellen. A program része a gyermekszületésekhez kapcsolt faültetési program, továbbá a napenergia hasznosításának, az elektromos autók használatának, valamint italos

palackok, fémdobozok visszaválthatóságának támogatása is. Ezen intézkedések többsége azonban nem klímavédelmi intézkedés, hiszen nem csökkentik a globális felmelegedésért felelős gázok kibocsátását.

## KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

A Fidesz politikai hatékonyságának egyik fontos oka a párt politikusainak, véleményformálóinak és háttérembereinek fegyelmezettsége. Ezt az elköteleződést fejezi ki, hogy a párt fórumain a Fidesz emblemikus alakjai rendre politikai közösségként hivatkoznak önmagukra. A kohézió, az erős fegyelem egyik feltétele, hogy a belső viták ne kerüljenek a nyilvánosság elé. Nem megszokott jelenség tehát, ha a Fideszen belül nyilvános konfliktusok jelennek meg. A 2018-as választási győzelem után mégis házon belüli kultúrharc bontakozott ki a jobboldalon. A vitát kirobbantó Szakács Árpád a következetesebb jobboldali kurzusépítést kérte számon több fideszes kötődésű kultúrpolitikustól, intézményvezetőtől. A konfliktus hátterében az állt, hogy a jogrendszer átalakítása, a nyilvánosságban és a gazdaságban való pozíciószerezés után a 2018-ban kezdődő ciklusban a jobboldali kulturális hegemonia kiépítését célozták meg kormánypárti véleményformálók, így maga Szakács Árpád is.

Míg a kultúrharc kapcsán fellángoló vita a győztes országgyűlési választás után jelent meg, másfajta belső konfliktusokat generált a sikertelennek ítélt 2019-es önkormányzati választás. Gulyás Gergely jelenlegi és Lázár János korábbi kancelláriaminiszter is a kormány kommunikációját hibáztatta. Lázár ezen továbbmenve úgy értékelte a vereséget, hogy a Fidesz nem valós problémákkal foglalkozik, amivel elveszti bizonyos társadalmi csoportok támogatását. A kritikus hangok szerint a kormányközeli közvélemény-kutatók sem adtak reális képet a Fidesz tényleges támogatottságáról. Sajtóbeszámolók szerint kormánypárti körökben Borkai Zsolt egykori fideszes győri polgármester magánéleti botrányát is a rossz szereplés egyik fő okaként nevezték meg. A Borkai-botrány kapcsán felmerült a Fidesz korábbi értékeinek háttérbe szorulása, a kormánypárt lekezelő stílusa is. Ezt emelte ki Stumpf István korábbi alkotmánybíró és Bencsik Gábor, a Magyar Krónika főszerkesztője is. A Borkai-ügy jól látható zavart okozott a korábban fegyelmezett, kevés panelt használó kormánypárti kommunikációban. Eltérő reakciót adott az ügyre – többek között – Harrach Péter, a KDNP frakcióvezetője, Novák Katalin, a családügyért felelős államtitkár és az újránzni kívánó Tarlós István. A Borkai-ügyben tanúsított kommunikációs bizonytalanságnak, az

elmaradt világos álláspontnak meg is lett a következménye a Fidesz választási eredményében.

## A CIKLUS MÁSODIK FELÉNEK KILÁTÁSAI

A 2019-es év után a Fidesz a megszokott recept szerint, nemzeti konzultációval, valamint a népszerűnek ítélt rendpárti és a roma kisebbséggel szembeni társadalmi előítéletekre, helyi konfliktusokra alapozott üzenettel kívánja átvenni a kezdeményezést 2020-ben. A gyöngyöspatai roma iskolások szegregációja, valamint a rossz börtönviszonyok miatt megítélt kártérítések ügyét arra is felhasználhatja a kormány, hogy nyomást gyakoroljon a bíróságokra, valamint a törvényhozási kétharmad birtokában a saját érdekeinek megfelelően megváltoztassa az igazságszolgáltatás szervezetét. Ez utóbbi esetben azonban felerősödhet az Európai Unión belüli a jogállami kritika, valamint még tovább romolhat a Fidesz viszonya az európai konzervatív pártcsaláddal. A menekültekkel szemben folytatott kampánnyal ellentétben a romaellenes áthallásokkal bíró mozgósítás azonban nem egy absztrakt, hanem hazánkban meghatározó társadalmi csoport érint, ami növeli a konfliktusok eszkalációjának lehetőségét, valamint még inkább a centrumból a szélre sodorja a Fideszt. A magyar romák ráadásul rendelkeznek saját politikai képviseléssel, érdekvédelmi csoportokkal, így a menekültekkel szemben képesek önállóan maguk is részt venni a politikai vitákban.

A 2020. februári kormányzati évértékelő az előző évi keserű önkormányzati eredmények jegyében telt el, a Fidesz bevetett minden korábbi, az önkormányzati kampányban nem használt eszközt, mint az Európán kívülről érkező bevándorlás, az uniós intézményekkel való konfliktus és Soros György démonizálása. Az évértékelőn bejelentett klímavédelmi akcióterv ugyanakkor alkalmas lehet arra, hogy megakadályozza azon választói csoportok gyors elfordulását a kormánytól, amelyeket aggasztanak a klímaváltozás következményei. Mivel azonban a klíma- és környezetvédelem területén több olyan civil szervezet és politikai párt is van, amelyek régóta foglalkozik a témával, Fidesz nem lesz képes az ügy kisajátítására. De valószínűleg nem is ez az elsődleges célja. A környezetvédelemnek a családpolitikával való összekapcsolásával (minden újszülött után tíz fa ültetése), valamint a sovinszta felhangokkal (folyók megtisztítása a külföldről érkező szennyezéstől) a kormánypárt arra készülhet, hogy a jobboldali szavazók számára átkeretezze az ügyet. A Fidesz számára az is siker, ha a konfliktust képes a pártpolitikai térből eltávolítani és a



klímavédelem egyrészt depolitizált fogyasztói cselekvés, másrészt pártpolitika-ellenes politikai akció marad.

Az önkormányzati választás után a Fidesz számára dilemmát jelentett az is, hogy milyen viszonyt alakítson ki az ellenzéki vezetésű önkormányzatokkal, kerületekkel, elsősorban a fővárossal. Emlékezetes, hogy Demszky Gábor Budapest főpolgármestereként 1998 és 2002 között, a Fidesz első kormányzati ciklusában volt a legnépszerűbb. Kétségtelen, hogy a kormánynak nem érdeke egy olyan ellenzéki politikai entitás elismerése, amely képes politikai hatalmat demonstrálni, szakpolitikai alternatívát felmutatni a jobboldali kormányzással szemben, és igazolni a Fidesz kompromisszumképtelenségéről és antidemokratikus hatalomgyakorlásáról szóló megállapításokat. A kormány így egyszerre kívánja az ellenzéki fővárost együttműködéssel bevonni a kormányzás felelősségébe, a szakpolitikai ügyek mentén depolitizálni és középszintű politikusokkal, szakértőkkel való egyeztetésre kárhoytatni Karácsony Gergelyt. Ez utóbbi stratégiának elsődleges eszköze a kormányzati Budapesti Fejlesztési Központ, amelyik célja az is, hogy a közvélemény előtt a kormány érdekéent mutassa be a fővárosi fejlesztéseket és így a fejlesztéseket a Fidesz politikusaihoz kötő kommunikáció segítségével alternatív városházát építsenek fel. Ennek a depolitizálás, a fővárost és az ellenzéki önkormányzatokat szakmai, igazgatási ügyként kezelő politikának akadályá lehet ugyanakkor az önkormányzatok pénzügyi mozgásterének korlátozása, mint például a helyi iparúzési adó csökkentésének ötlete.

A gazdasági mozgástér szűkülését jelzi, hogy kommunikációjában a Fidesz 2019 óta megpróbálja felkészíteni választóit egy esetleges gazdasági válság következményeire, ami – az utóbbi évek reálbér-növekedése miatt – komolyan érintheti a kormánypárt népszerűségének alakulását. A gazdaság helyzet alakulására vonatkozó kommunikációs váltás azonban nem érintette a kormánypárti politikusok és véleményvezérek korábbi gyakorlatát, azt hogy az érdemi kritikákra a leggyakoribb válasz a másik fél hiteltelenítése és személyének kikezdése.